

**Vilniaus
universitetas**

Jekaterina Navickė, VU Socialinė politika

Sidabrinės visuomenės forumas, VU, 2024 m. spalio 1 d.

Tyrimo finansavimą skyrė Lietuvos mokslo taryba (LMTLT, S-MIP-24-19)

Pozityvus senėjimas Lietuvoje: kaip senėsime ir kaip tai matuosime?

Projektas (01.09.2024-2027)

Vilniaus
universitetas

Pozityvus senėjimas Lietuvoje: socialiniai, ekonominiai, psichologiniai ir sveikatos aspektai

Šio projekto tikslas - ištirti senėjimo socialinius, ekonominius, psichologinius ir sveikatos aspektus Lietuvoje kitų ES šalių kontekste, žvelgiant iš pozityvaus senėjimo perspektyvos.

Projekto uždaviniai:

1. Ištirti pozityvaus senėjimo koncepciją, procesą ir jo socialinius, ekonominius, psichologinius ir sveikatos veiksnius;
2. Ištirti išėjimo į pensiją modelius, praktikas, veiksnius ir alternatyvas Lietuvoje kitų ES kontekste;
3. Atlikti Lietuvos ir ES šalių lyginamąją senyvo amžiaus žmonių sveikatos ypatumų, jos aiškinamųjų veiksnių ir psichosocialinių pasekmių analizę.

- + metodologinė plėtra
- + viešinimas

Projekto komanda:

Jekaterina Navickė

Antanas Kairys

Olga Zamalijeva

Kristina Zitikytė

Daumantas Stumbrys

Eugenijus Dunajevs

Žeimantė Straševičiūtė

Konsultantas: Romas Lazutka

A low-angle, upward-looking photograph of classical building facades, showing ornate architectural details like cornices and windows against a blue sky with light clouds.

Kaip senėsimė?

Senėjimas pagal JT ir ES: aktyvus

Advanced

[About UNECE](#)[Our work](#)[Themes](#)[SDGs](#)[Open UNECE](#)[Events](#)[Publications](#)[Media](#)

UNECE **POPULATION**

[Population](#)[About us](#)[Meetings and Events](#)[Standing Working Group on Ageing](#)

Areas of Work

[Ageing](#)[Policy Briefs](#)[Active Ageing Index](#)[Generations and Gender](#)[Population and Development](#)

Active Ageing Index

The Active Ageing Index is a tool to measure the untapped potential of older people for active and healthy ageing across countries. It measures the level to which older people live independent lives, participate in paid employment and social activities, and their capacity to age actively.

See a [leaflet](#) on AAI functionality and application.

Click [here](#) to access the Guidelines for Active Ageing Index (AAI) in non-EU countries and at subnational level. For the version in Russian, click [here](#).

More information on the Active Ageing Index is available on a special wiki dedicated to the index. The wiki provides information on the AAI conceptual framework, methodology and results. Under the "Results" tab, it also provides potential index users with access to the excel file containing detailed data sets on the AAI for the European Union Member States, the United Kingdom, and some other UNECE countries.

Ką reiškia aktyvus senėjimas?

Aktyvaus senėjimo indeksas (AAI) yra priemonė, skirta įvertinti nepanaudotą vyresnio amžiaus žmonių **aktyvaus ir sveiko senėjimo potencialą** įvairiose šalyse. Indeksu matuojamas vyresnio amžiaus žmonių savarankiško gyvenimo, apmokamo darbo ir socialinio aktyvumo lygis.

**Užimtumo lygis
55-74 m. grupėse**

**Dalyvavimas
visuomenėje**

**Nepriklausomas,
sveikas ir saugus
gyvenimas**

**Pajėgumai ir
aktyviam
senėjimui palanki
aplinka**

Figure 3: Map of country clusters

Note: Colours refer to the clusters identified in Table 2.

Country Clusters	AAI score
1	31.1
2	36.4
3	36.5
4	43.0

Senėjame kaip vokiečiai!?

Kai spalvos ir makro (šalių) lygmens rodikliai gali klaidinti...

Table 2: 2018 AAI by country clusters, overall and domain-specific average scores within cluster

Country clusters*	Domain-specific scores				Overall
	Employment	Social participation	Independent, healthy & secure living	Capacity & enabling environment	
1	25.6	14.1	66.9	52.8	31.1
2	25.7	22.7	73.8	60.4	36.4
3	37.5	15.1	68.3	55.9	36.5
4	39.4	23.5	77.6	65.9	43.0
Total	31.1	17.9	70.7	57.5	35.7

*: Clusters contain following countries (colours refer to those shown in Fig. 1):

1. Bulgaria, Croatia, Greece, Hungary, Italy, Poland, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain (green);
2. Austria, Belgium, Cyprus, France, Luxembourg, Malta (red);
3. Czech Republic, Estonia, Ireland, Germany, Latvia, Lithuania, Portugal (blue);
4. Denmark, Finland, Netherlands, Sweden, United Kingdom (yellow).

N.B.: for mean standard deviation values see Table A2 in the Annex

Lietuvoje atsiliekame pagal 3 iš 4 aktyvaus senėjimo dimensijų:

Vilniaus
universitetas

				
Užimtumo lygis 55-74 grupėje	Dalyvavimas visuomenėje	Nepriklausomas, sveikas ir saugus gyvenimas	Pajėgumai ir palanki aplinka	Bendras indeksas
LT: 37.9 EU: 31.1 DE: 39.4	LT: 11.1 EU: 17.9 DE: 15.9	LT: 65.3 EU: 70.7 DE: 74.9	LT: 48.5 EU: 57.5 DE: 63.6	LT: 33.4 EU: 35.7 DE: 39.6

Parodėme, kad **Lietuvoje užimtumo ir pajamų ryšys senatvėje yra U formos**, t.y. dažniau dirba mažiausias ir didžiausias pajamas gaunantys.

Problema: nesavanoriški užimtumo senatvėje veiksniai, skurdas...

Žr.: <https://www.fsf.vu.lt/mokslas/share/projektas-aktyvaus-senejimo-politika-lietuvoje-issukiai-ir-galimybes>

Ar turime alternatyvą?

Pajėgumų, išteklių, laisvės pasirinkti svarba (A.Sen)
Dėmesys socialinėms teisėms, subjektyviai gerovei

- Pozityvus senėjimas?
- Laimingas senėjimas?
- Sėkmingas senėjimas?
- Harmoningas senėjimas?
- Subalansuotas senėjimas?
- Optimalus senėjimas?

Kaip tai matuosime?

Optimalaus senėjimo indeksas?

Optimalus [lot. optimus – geriausias] – tinkamiausias, palankiausias, geriausias (Tarptautinių žodžių žodynas, 2013).

1. Sveikata

- **Tikėtina sveiko gyvenimo trukmė** pagal lytį ir amžiaus grupes 55-80 m. intervale (Eurostat, prijungta prie SHARE)
- **Kasdienės ir instrumentinės veiklos apribojimai** (ADL ir IADL, pvz. rengimasis, vaikščiojimas, maisto ruošą ir kt.) (SHARE)

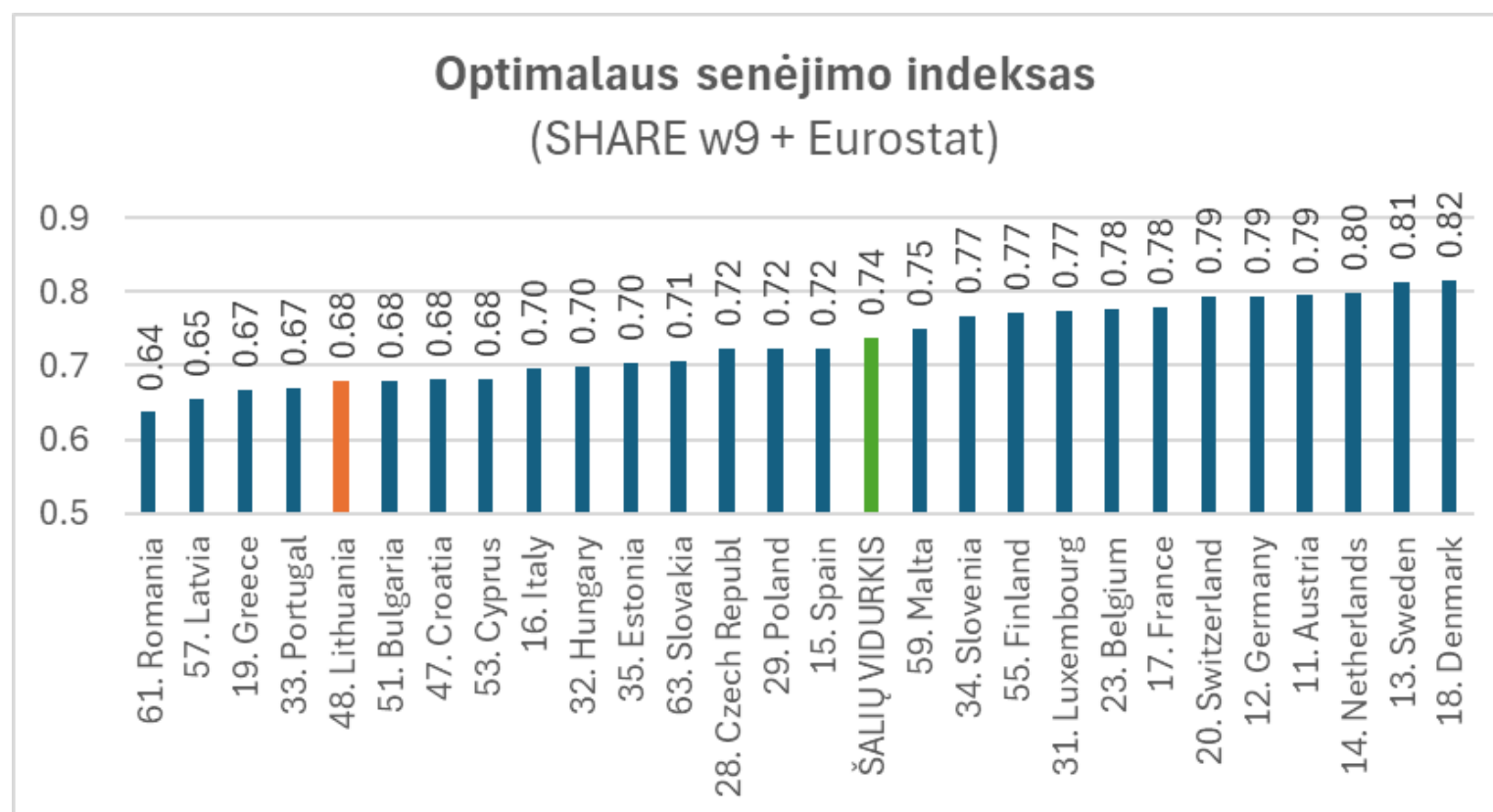
2. Gyvenimo kokybė / prasmė

- **EURO-D depresijos skalė** (t.y. depresyvi nuotaika, pesimizmas, dirglumas, apatija, mintys apie savižudybę) (SHARE)
- **CASP-12 gyvenimo kokybės indeksas** (autonomijos, kontrolės, savirealizacijos ir malonumo dimensijos) (SHARE)

3. Ekonominis atsparumas

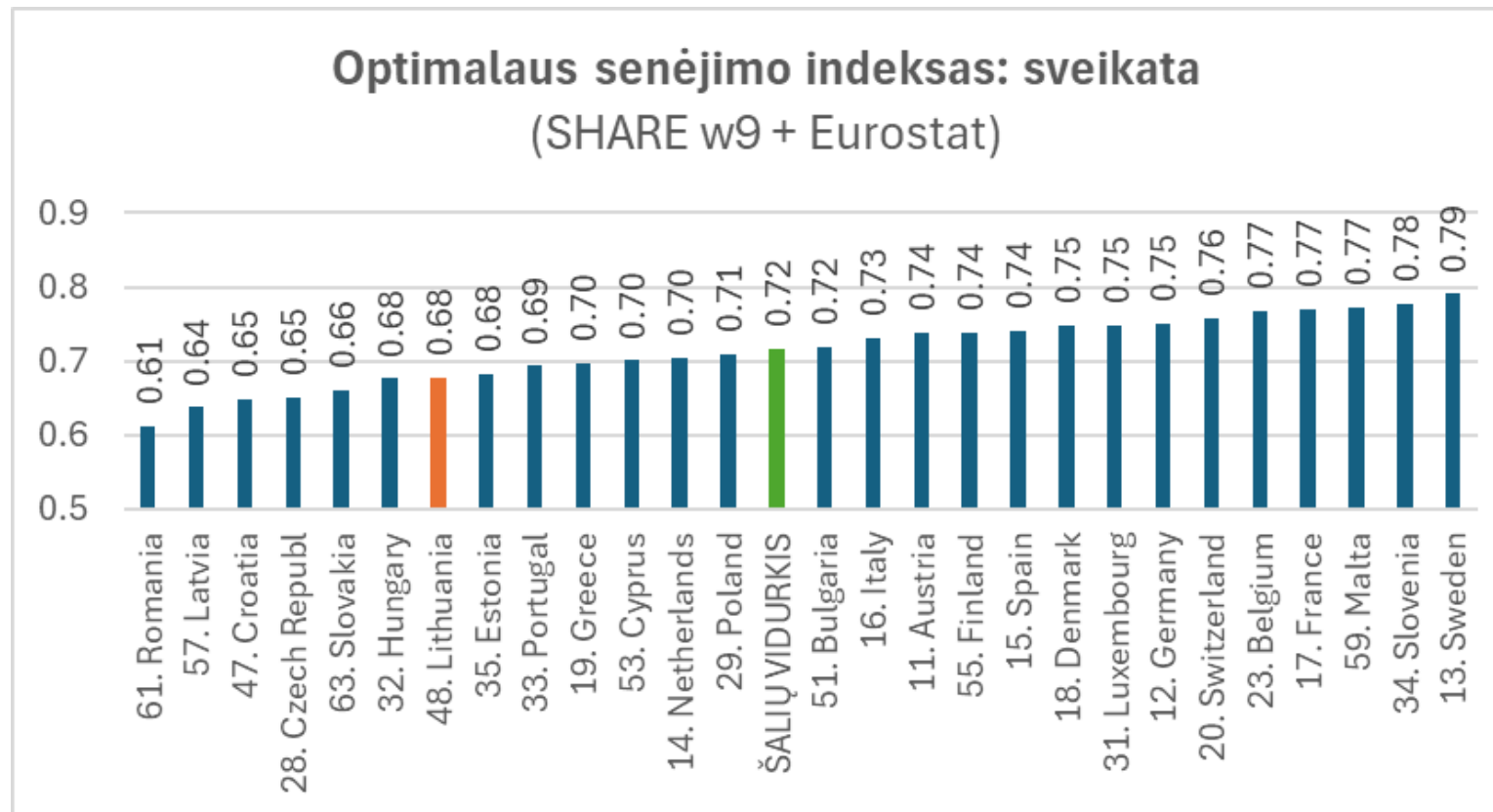
- **Ekvivalentinės disponuojamos pajamos** kaip dalis šių pajamų medianos bendroje populiacijoje (SHARE ir Eurostat duomenys)
- **Galėjimas „sudurti galą su galu“** (SHARE)

(Labai) preliminarūs rezultatai:

Lietuva senėja
neoptimaliai...

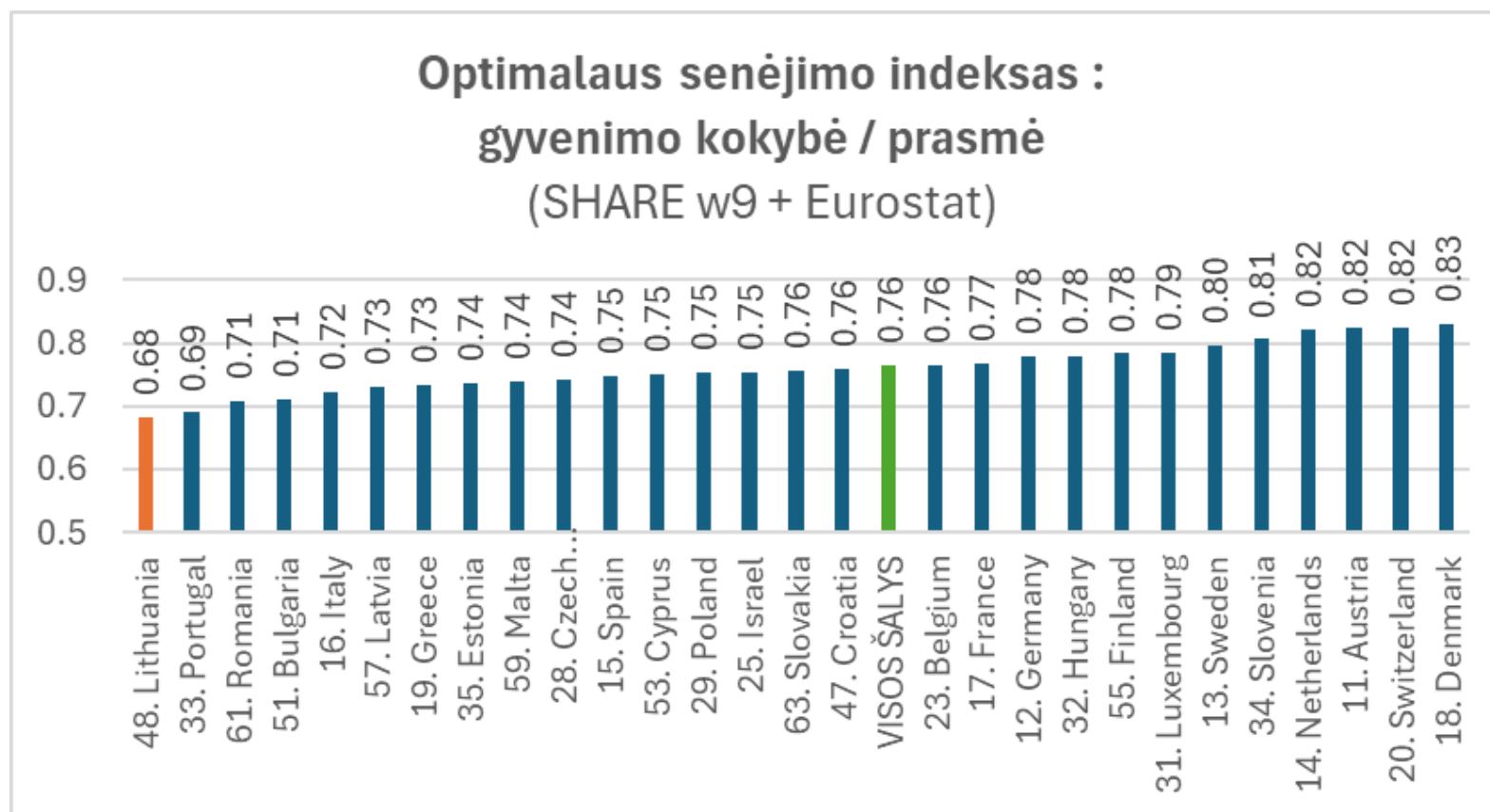
(Labai) preliminarūs rezultatai I:

Tai lemia žemi
sveikatos rodikliai:

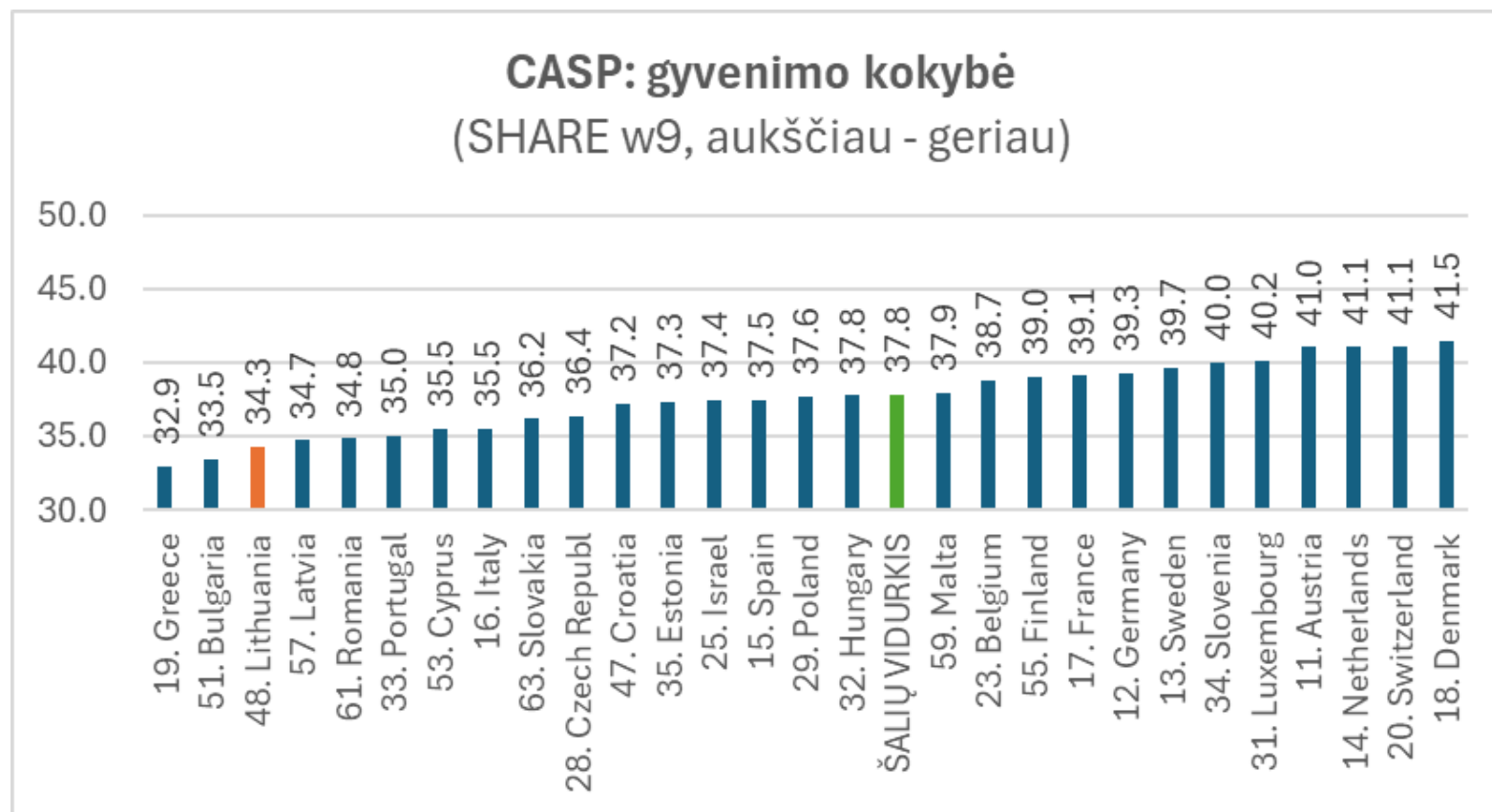
- Žema bendro ir sveiko tikėtino gyvenimo trukmė
- Prasta senjorių(ų) sveikata

(Labai) preliminarūs rezultatai II:

Ypač žemi
gyvenimo
kokybės /
prasmės
rodikliai
Lietuvoje

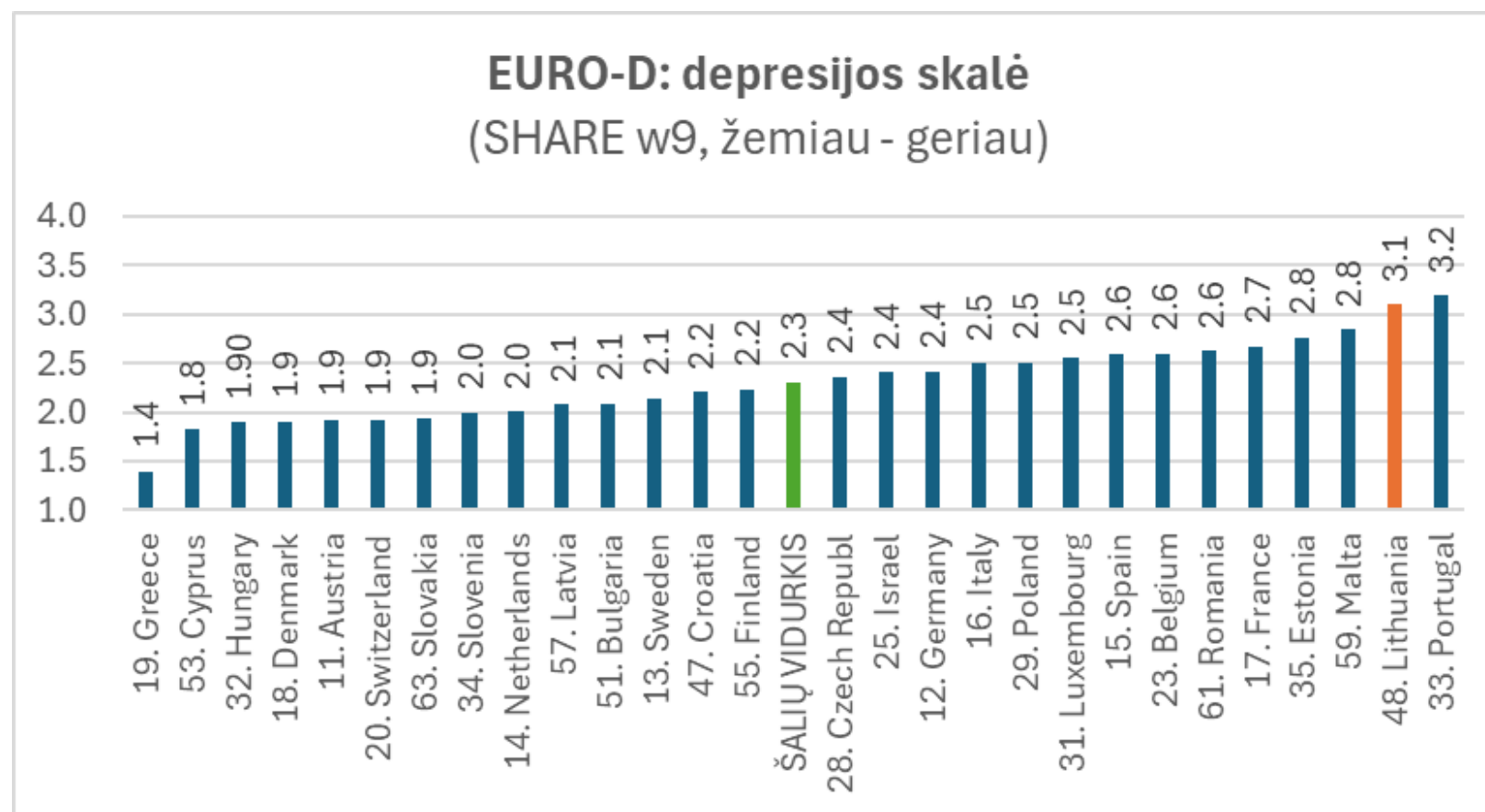
(Labai) preliminarūs rezultatai Ila:

Labai žemi CASP-
12 skalės rodikliai:

- Kontrolė
- Autonomija
- Savirealizacija
- Malonumas

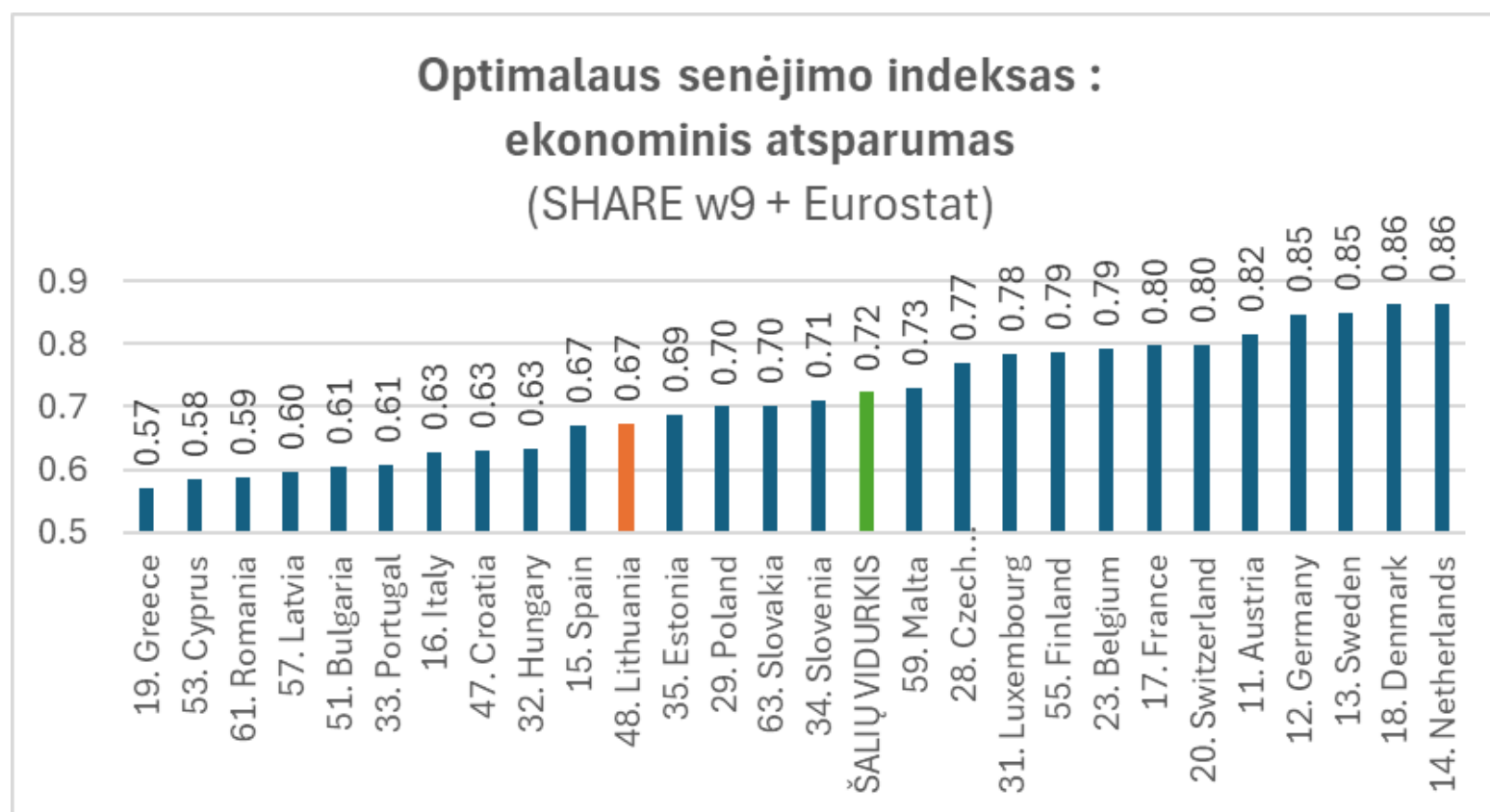
(Labai) preliminarūs rezultatai IIb:

Aukštas depresijos lygis tarp 55+ žmonių Lietuvoje.

- Su amžiumi šis rodiklis dar prastėja.

(Labai) preliminarūs rezultatai III:

Ekonominis
atsparumas
vyresniame amžiuje
Lietuvoje yra žemiau
ES vidurkio:

- Aukštas skurdo rizikos lygis
- Santykinai žemos pajamos

Kaip senėsimė ir kaip tai matuosime?

- Idėjos ir pasiūlymai naujo senėjimo tyrimo komandai?
- Senėjimo koncepcijos ir matavimai: ko / ar reikia Lietuvai?
- Išėjimo į pensiją modeliai, užimtumas, pensinis amžius?
- Fizinės ir psichologinės sveikatos socio-ekonominiai ir kt. veiksniai?

Vilniaus
universitetas

Klausimai ir pasiūlymai:

Jekaterina Navickė

jekaterina.navicke@fsf.vu.lt